

MARKING SCHEME
SUBJECT: MIZO (198)
CLASS: XII
SESSION: 2024 – 2025

1. i) B. Mi taima, zam tha.
 ii) C. Ramsa zia leh Pathian zia.
 iii) A. Mizo hnahtlak hnam zawng zawng.
 iv) D. Lo vahna chem leh hreipui.
 v) A. English.

2. i) B. Neih ve hrim hrimah.
 ii) D. Zar zo tuma nghak.
 iii) C. Kawng lak.
 iv) D. Rah nasa lutuk.
 v) A. Theihpatawpa ti.

3. i) B. Zirsangzela Hnamte.
 ii) B. Unau kan ni si lo.
 iii) C. Pathianin a enkawl seilen.
 iv) A. Ram intodelh leh changkang.
 v) B. Thenrual tha leh inleng te an tin ang a.

4. i) A. Lusei tawng hi a ni.
 ii) D. Mihring hnam.
 iii) C. Ertu leh thiktu an ngah thei hle.
 iv) A. Tawrhchhelna.
 v) B. Kaphleia.

5. MIHRINGTE LEH SAKHUANA.

6. Mahni nun theuh hi inenfiah ila, kan thil tih tawhte en let ila, sim ngai ka nei em tihte inzawt fo ila. Ka thlen chin atang hian hmasawna tur tam tak awmte hi engtin nge hma ka lak zel ang tihte hian zawhna inzawt fo ila. School hmasa ber chu chungkua hi a ni a, churang chuan chungkua hi kan hlamchhiah tur a ni lo. Chhengkaw inenkawl na tha chuan khawtlangah leh Ram tan thlengin rah tha a chhuah thin a, chhengkaw kehchhia in khawtlang leh ram a nghawng bawka. Churang chuan ram siam tha turin theihtawpin mahni inchung atangin tan I la thar leh theuh ang u.

7. Hma kan sawn zel theihnan lehkhahu chhiar hi uar deuh deuh ila, chhiar zim si a intihhriat tam kan tum baw si te hi kalsan a hun tawh a ni.

8. Prefix Entirna : Inngaihlute chu an tlawm ang.

 Suffix Entirna : Lawmna tak mai ka nei.

 Mizo tawngah hian thu hma lama bei chi leh hnung lama bei chi kan nei a, a hma lama bei chi chu Prefix tih a ni a, a hnung lama bei chi chu Suffix tih a ni.

9. i) Mah
- ii) Zia

10. Mizo tawngah hian adverb thumal lam nawn kan nei a, chungte chu 'Double Adverb' tih a ni. Double adverb hian a nihna a tichiingin a tifiath thei hle thin a ni.

Entirna : Pangpar chu a mawi em em a ni.

11. Adjectival Adverb chu double leh double lova hman kan nei a. Mi leh thil reng reng awm dan leh an nihphungte min hriattir thei a ni.

Entirna:i) Sakei a thu ngul mai

ii) A rum ngul ngul mai.

12. i) Mitthi tawhte ngaiin ka tap nileng thin.

ii) Riakmaw sava ang in khawvel pawh hel chhuak mah ila.

iii) Mi aia kan chungnunna a awm si lo.

iv) Sualna chu hnunglamah dah in.

v) Pi leh Pute thil tih leh an sulhnu hi hnam tinin kan ngaihlu a ni.

13. " Hria se an thinlai damin ka ring love,

An hrai riang mi chawi lai karah;

Zua ngaia ka leng liai hi".

He hla thu hi Hrawva hla, Khuanuleng chawi tih chang riatna atanga lak a ni a, fahrah khawngaihthlak tak chungchang hla a phuah chhuah a ni.

Fahrah nun hi a hreawm em em a, hmanlai phei chuan chhah nawmnahte tih duhdahte an tawk nasa thei hle thin a ni. An thiante nu leh pate nen tu dang ngai lova hlim taka an leng dial dial an hmuh te hian an awt ve em em thin a. Mamawh leh thil ei chakte pawh han nei ve se, pangchang taka ngen ngam na an nei ve lova rilru hrehawm takin an awm thin a ni. Sava anga thlawh a, nu leh pa hmuh ve ni te a her chhuak mah na tiin an ngaihtuah vawng vawng thin a ni.

He hla chang tarlanah pawh hian, he fahrah hian a nu leh pate hian a nun khawngaihthlak zia hi han hre ve se chuan an lainat hian a ring ve thin a, Pa pawh nei lova thiante zing a a lo sei lian ve nawk nawk hi an khawngaih ve a ring thin a ni.

14. Mizo nun kan sawi hian Zawlbuk leh tlawmngaihate hi lam hmah theih a ni lo fova. Chu chuan huaisennate, taimaknate, chhelnate, finnate leh remhriatnate a huam vek a. Heng baka la pawimawh ta fo chu mi khawngaih theihna leh lainatnate, hriatthiamnate, thuhnuairawlhate, pamham lohnate, hloh leh chan ngamnate hi a ni. Hengte hi val upa nihna a bet tlat te an ni.

15. Thil mak tak chu mitdelte hian an beng hriatnate a chhiat lohva, an hriatna dangte a nih dan tur pangngai ang taka a la awm a nih rau rau chuan, an mit a del hma aiin nasa takin an mitdel hnuah chung kaltlang a an hriatnate chu a pung sauh thin a ni.

Mitdelte hriatna that zia hi awihawm lo khawp hial a ni thei. Thil chhutte hi an chak em em a, mi ke pen ri ringawt atangin tunge an nihte an hre thei a, an aw then dan atangten mi an hre hrang thei a. Khual khua a chhungkhat lainate pawh an aw ri atangin an hmingin an ko nalh nalh thei a ni. Thenkhat phei chu an kut hian rawng chi hrang hrang hi a thliar thei emaaw tih khawpin an hriatna hi a tha a ni.

16. Eng ang a lehkha thiam pawh ni mah ila, nungchang mawina nen a tan kawp loh chuan thil ho mai a ni a. Thatna leh dikna leh rinawmnate nen then hran hleih theih loh khawp a a infin loh chuan a hlu tak tak lova, mi awhawm a tling tak tak thei hek lo. Thiamnate hi thangchhuah diar anga hman tur a ni lova, lo vahna chem leh hreipui anga hman tur a ni zawk a. Pulpit a lawn pui atan leh nghawngawrh nena dawhkan hnum tak kilpui nan chauh a ni hek lova, hlo thlawh nan "Kawltu" kan chhawr anga hmanrua a ni zawk bawk. Thangchhuah puan anga mi zinga chapo tak leh mi zah ngiata sin chhuah aiin "Hnathawh Kawr" atan hman zawk tur a ni.

17. Mizo hnahtlak hnamte chu tam hle mah se, chi 6 chauhvin a khaikhawm theih a. Lusei leh hmar, Ralte leh Paite, Pawi (Lai) leh Lakher (Mara) te hi an ni.

18. Tharum huaisenna ringawt hi huaisenna ber a ni lova, huaisenna chi dang, a nuam emaw, a hrehawm emaw pawh a huaisenna a awm a, chu chu tawrhchhelna a ni. Amaherawhchu, tawrhchhelna pawh chu taksa tana tha lo, inhliamna nasa tak thlentua a ni thei bawk. Chuvangin, chhia leh tha hriatna atanga thil hrehawm leh hlauhawm hre chiang zeta tawrhchhelna hi huaisenna dik tak a ni. Rannungte leh naupangte hian hlauhawm an hriat loh avangin huaisen an ni thei lo. Chemte hriam naupangin a khawih a, huaisen vanga khawih a ni lova, a hlauhawm zia a hriat loh vanga khawih a ni zawk. Chuvangin tharum chakna leh tharuma huaisenna ringawt hi huaisenna dik ber a ni lo tih kan hre thei awm e.

19. Piputen hla an phuah chhuah hmasak ber nia lang chu Tlar Hnih Hla (couplet) a ni a, chutah chuan hla chi hrang hrang a awm leh a, chung te chu Nau Awih hlate, Dar hlate, Hladote, Bawh Hlate, Sa lu lam Zaite, Thuthmun Zaite a ni.

Pu Buanga leh Sap Upaten Mizo tawng ngun taka an zir hnuin Bengali hawrawp hman aiin Roman hawrawp a Mizo hawrawp siam chu tha zawkin an hria a. Tichuan an lo siam ta a. Mizo hawrawp an siam ni leh thla chiah hi record hlui hmuh a ni rih lova. Pu Buanga hian "A AW B thar chu ni 1 April 1894 atangin an zir tan" ti a a record avang leh "Ni 2 April 1894 ah sikul tur di in te takte an sak thu" a lo ziah thlap avangin Mizo A AW B hi March 1894 vela an siam ni in a rin theih a ni.

20. Tukthuan ei kham chuan Buangtheuva khaw tlangval sai ram chhuak tur chu kawtchhuahah an inngakhawm a. Silai an tung tlep tuar mai a, an bawmte chu a ngat thluah a. An hotu pakhat chuan, "Kan kim tawh a ni lawm ni, kal zai rel tawh ang hmiang," a ti a. Sawmhnih lai an ni a. Hring an hnawl a, "Hnam tin hring kir rawh," an ti a, silai an kap a, an kal ta a. Buhfai zan sawm riak an ak a, an kal ta thluah thluah a. Kaptluanga chuan kawrbel lian pui pakhat a keng a, a hmasa lam ah a kal a.

A nithum ni chuan sai ram chu an thleng a, sai hnuhma chu a lo awm sel sul a, a hniakte chu a lo phut dup mai a. Tleirawl ram la chhuak ngai lote chu an harh sawt a, sai hmuh mai tumin an mit an len a. A ni li ni chuan sai enthla tur an in siam a. Maupui hmun hnuaiah chuan sai tluangte chu a kaw riak ruak mai a, a mau pawh thler ahte chuan tho a fu dum khep khup mai a. Tukthuan ei kham veleh chuan sai kap tur panga, zen ngah deuh deuh an in thlang a, a rem phawt chuan a pachal ber tum bikah an ti bawk a.

Sai bul an va thlen chuan a pachal ngho chhuak vurh mai leh a padawp lian zet mai kah rem em em mai an va hmu a. An han kap ta a le, an tlan darh ta chum chum mai a. Mual tin maiah chuan a khat tawh in silai a ri chur chur reng a. A ni khat ni hian an sai kah hi an thi mai lova, a tukah an va bei tha leh a an kap hlum ta a ni. An riahna hmunah chuan sa repna sei tak an siam a, sai sa chu lungthu tia tiain an chan a an rep ta vut vut mai a ni.